

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Yhteinen tiedon hallinta –hankkeen (YTI) loppuraportti

JulkiCT

Hankkeen tavoite lähtötilanteessa (hankesuunnitelma)

- Hankkeen (<https://vm.fi/yti-toimii>) tehtävänä:
 - **vahvistaa ja tehostaa tiedon hallinnan kerrosta** sähköisissä palveluissa ja muissa ICT-sovelluksissa sekä
 - **tuottaa linjauksia, toimintatapoja ja tarvittavia palveluita**
 - **tehostamaan jo olemassa olevan tiedon** monipuolista käyttöä.
 - ... rakentaa kansallisesti **yhteiset toimintamallit, täydentävät palvelut ja infrastruktuuri**
 - hyvälle ja asiakaslähtöiselle, kansalaisen omat tiedot huomioon ottavalle tiedonhallinnalle.
 - ... mahdollistaa laadukas ja ymmärrettävä tieto,
 - jota kysytään asiakkaalta vain kerran ja
 - hyödynnetään joustavasti eri käyttötarpeissa tietosuoja ja -turva huomioiden.

Hankepäättöksen linjaukset toteutuksesta

- **hyödynnetään** mahdollisimman paljon eri puolilla julkista hallintoa **tehtyä kehitystyötä**, erityisesti Kansallinen Palveluarkkitehtuuri (VM140:00/2014) sekä Kuntatieto - ohjelman (VM078:00/2012) ratkaisuja,
- käytetään **ydintiedon hallinta** (master data management) - **periaatteita** soveltamalla niitä yhteisten tietojen (esim. tietovarantojen, luokitusten ja pysyvien tunnisteiden) määrittelyn, ylläpidon ja laadun hallintaan,
- **asiakaslähtöisyys**,
- **tietoa kysytään vain kerran –periaate**
- **yhden luukun periaate**

Kevyt ja joustava organisointi

- valittiin hallinnoltaan kevyt, **verkostomainen toimintatapa:**
 - **projektiryhmä** laajan hankkeen ainoana työryhmänä ei kuitenkaan riittänyt asioiden valmisteluun ja verkostojen ohjaamiseen.
- verkostojen hyödyntäminen sekä osallistaminen korvattiin osassa tehtäväkokonaisuuksia **aihekohtaisilla ja syväosaajista kootuilla pientyöryhmillä**
 - valmistelivat asiat selvityksiksi tai muistioiksi projektiryhmälle.

Tavoitteiden uudelleenmuotoilu

- työpaketteja myötäilevä tavoitejako pysyi
- tavoiteltavat asiat vaihtelevat eri asiakirjoissa:
 - Muuttuvien tavoitteiden yhteydet ja korvaavuudet hankesuunnitelmassa esitettyihin päätavoitteisiin ja tehtäviin, tuotoksiin ja tuloksiin jäivät osassa myöhempiä muutoksia kuvaamatta ja liitokset tunnistamatta.
- hankkeen edistyessä sen rooli muotoiltiin uudelleen muutoksen tekemisestä muutoksen mahdollistamiseen:
 - Hankkeessa tehtävillä tuotoksilla ja työvälineillä mahdollistettaisiin ja edistettäisiin muutosta, mutta ei enää tavoiteltaisi toiminnanmuutoksen tasoa omissa tuotoksissa

Tavoitteiden ja tehtävien kartunta

- Kaiken kaikkiaan hankkeen asettamispäätöksessä, sen perustelumuistiossa, hankesuunnitelmassa sekä projektiryhmän muistioissa:
 - Hankkeella yhteensä 131 tavoitetta ja tehtävää,
 - 78 sisältyi alkuperäiseen asettamispäätökseen, sen perustelumuistioon tai hankesuunnitelmaan.
- Tunnistetuista tavoitteista ja tehtävistä toteutui hankkeen aikana 50, osittain toteutui 18.
- Hankeaikana laajentunut tutkimus- ja selvitystoiminta

Muutokset haastavat toteutuksen

- **Hankkeen henkilöresursointi** oli mitoitettu hankkeen alkuvaiheen tehtävä- ja tavoitemäärälle, eikä se hankkeen edetessä vastannut laajentuneita vaatimuksia.
- **Projektiryhmän** tehtävä:
 - monin osin neuvoa-antavaan rooliin yhteensovittamisen ja koordinoinnin sijaan.
 - koordinoivaa työtä hankaloitti ohjausroolien epäselvyys: projektiryhmän keskusteluissa esiin nousseiden asioiden käsittelyssä hankevastaava saattoi todeta asiasta jo sovitun valtiovarainministeriön JulkICT-osaston yksikönpäällikön tai osastonjohtajan kanssa.
- **Raportointi** tuli asettamispäätöksen mukaisesti suorittaa valtiovarainministeriön JulkICT-osastolle, JUHTA:lle sekä hallituksen kärkihankkeille annetun raportointiohjeistuksen mukaisesti tarpeellisille tahoille:
 - säännöllinen raportointi ei toteutunut mihinkään näistä suunnista,
 - useimmiten hanke raportoi JulkICT-osaston johtoryhmälle.
 - hankesalkkuraportointi ei vakiintunut osaksi ohjaus- tai raportointimenettelyä, eikä sitä hyödynnetty projektiryhmän työskentelyssä.

Huolet, jotka kantoivat läpi hankkeen

- syntyvien palveluiden tuotantovaiheen rahoituksen varmistamisen mahdollisuudet ja riskit tunnistettiin heti alkuvaiheessa,
- olemassa olevien toimijoiden ja rakenteiden sitouttaminen muutokseen,
- Viestinnän tavoite ja kohderyhmä: tavoiteltiinko aihealueiden laajempaa tunnettuutta ja ymmärrettämistä vai aihealueen ammattilaisten huomioita ja erityisalueen profiloinnin vahvistamista
 - erikosterminologian ja aihealueen yleistajuistamiseen ei tähdätty

Ylätason tavoitteiden toteutuminen

- Tavoite **tiedon hallinnan kerroksen vahvistamisesta ja tehostamisesta** sähköisissä palveluissa ja muissa ICT-sovelluksissa toteutui ylätason tavoitetilana:
 - lähestyttiin toisaalta ottamalla aihealuetta haltuun eri selvityksin ja tuottamalla yhteisiä työkaluja,
 - toiminnallisuuksien vahvistaminen tai toiminnan muuttaminen jää vielä odottamaan uusien työkalujen laajempaa käyttöönottoa,
- **Toimintatapojen muutos** osoittautui työlääksi saavuttaa.
- **Yhteisiä palveluita** ja niiden proof of concept- tai pilottitoteutuksia saatiin valmiiksi osasta aihealueita.
- **Olemassa olevan kehitystyön hyödyntämisen** osuus vaihteli eri työpaketeissa.
- **Ydintiedon hallinta** (master data management) **-periaatteen** osalta toteutus noudattaa sen tavoitetta yhteentoimivuusalustan ja -välineiden sekä niiden hallintamalliluonnoksen osalta.
- **Asiakaslähtöisyys** huomioitiin asiakasryhmien mukaanotolla työkalukehityksessä sekä omadatasovelluksen rakentamisessa.
- **”Tietoa kysytään vain kerran” tai ”yhden luukun” -periaate** jää hallitusohjelmaan viittausten tasolle yhteentoimivuusvälineistöä lukuunottamatta.

Hankekauden tuotoksista tuotantokäytössä:

- suostumushallintapalvelun luvitustoiminnallisuudet (KOSKI-palvelu, opiskelija-tiedon luovutus, Opetushallitus),
- yhteentoimivuusalusta (yhteentoimiva.suomi.fi) työkaluineen ja hallintamalliluonnoksen mukaiset määritysten ylläpidon ja verkostotyön tehtävineen (Väestörekisterikeskus),
- Finto-palvelussa toteutetut muutokset (Kansalliskirjasto),
- lakieditorin proof of concept -toteutus Verohallinnon palvelimelle kesäkuun 2019 loppuun asti,
- suurten tiedostojen jakeluratkaisu (avoimen lähdekoodin tuotos GitHub - palvelussa, VRK) sekä
- taloustiedon moniulotteisen tietomallinnuksen ratkaisu (ns. DataModeller, Valtiokonttori).

Hankkeen keskeiset onnistumiset

1. Yhteentoimivuusmenetelmä ja yhteentomivuusalusta: monipuoliset ja eri aloille ulottuvat määritykset ja toiminnallisuudet metatietojen kehittämiseen ja käyttöön julkisessa hallinnossa
2. Ymmärrys omadatan mahdollisuuksista hallinnossa lisääntynyt
3. Yhteistyön lisääminen ja sen poikkihallinnollinen edellyttäminen hankkeessa mukana olleilta

Työpakettien onnistumisia

- Ensimmäinen toteutus julkisen hallinnon tietojärjestelmästä tehtävään kansalaisen omadataan liittyvään tietoluovutuksen luvitukseen.
- Terminologisen sanastotyön ja määrittelevien sanastojen hyödyntäminen erilaisissa tietomäärittelyksissä toteutui hyvin, sekä
- tapa ja välineet sanastojen ja tietokomponenttien systemaattiseen ja tarvekohtaiseen hyödyntämiseen,
- Yhteentoimivuusalusta työkaluineen sekä niihin liittyvät ohjeet kokoava portaali toteutettiin sekin hyvin.
- Tavoite laadukkaammista työkaluista ja ontologioista toteutui hankesuunnitelman mukaisesti.

Jatkotoimenpiteiksi 1

- Olemassa olevia julkisen hallinnon sanasto-, koodisto- ja ontologiapalveluiden liittäminen soveltuvin tavoin osaksi yhteentoimivuusalustaa.
- Työkalun käyttöönotto voi osalle organisaatioita tarkoittaa suurtakin toimintatapojen muutosta, joko kokonaan uudenlaisen sähköisen ja verkostomaisen toimintatavan käyttöönottoa tai taaksepäin menoksi koettavaa tiedon tallentamisesta kahteen eri paikkaan, oman toimialan lakisääteisiin sanasto- ja koodistopalveluihin sekä hankkeessa kehitettyihin työkaluihin.
- Organisaatioille suunnatut tukitoimet alustan ja työkalujen käyttöönottoon.

Jatkotoimenpiteiksi 2

- Tietoalueiden toiminnan käynnistäminen ja yhteentoimivuusmenetelmän, -alustan ja työkalujen käyttöönottojen tuki
- Verkostomaisen yhteistyömuotojen kehittäminen ja käyttöönotto osana hankkeen osa-alueiden jatkotoimia (mm. yhteentoimivuuden hallintamalli).
- Hankeaikana kesken jääneiden kansainvälisten yhteyksien vahvistaminen ja hyödyntäminen.

Hankehallinnallisia kuoppia

- Tarvitaan riittävä resursointi hankkeen hallinnollisiin toimiin: asian- ja asiakirjanhallintaan, tilaisuuksien järjestämiseen, viestintään.
 - Ne ratkaistiin pääosin organisaatioiden olemassa olevin resurssein, ilman ennakkovarautumista tarvittavaan työpanokseen
- Toimijoiden välisten suhteiden ja päätöksentekomenettelyiden yksiselitteinen dokumentaatio ja sen avoin jakaminen kaikille osallisille
 - Vähentää päällekkäistä työtä, virheellisiä odotuksia ja asioiden tekemättä jäämistä.
- Samaan aikaan toisaalla tehtävän samankaltaisen ja -suuntaisen kehittämistyön huomioiminen ja synergioiden tunnistaminen syrjään jättämisen tai ignoroinnin sijaan.

Hankkeesta opittua

1. Laaja ja moniosainen hankekokonaisuus tarvitsee vahvan organisointimallin ja sen toimijat tehtävänsä kannalta riittävät mandaatit, jotta hanke voidaan toteuttaa halutulla ja asetetulla tavalla.
2. Hankkeessa toimivien henkilöiden työnjako tarvitsee selvät linjaukset ja kirjaukset.
3. Hankkeen alkuvaiheessa tarvitaan riittävä yhteinen valmisteluvaihe operatiivisten toteuttajatahojen kanssa, jotta hankkeen eteneminen jatkuu tasaisesti ilman katkoja.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Puh. 0295 16001 (vaihde)

Lisätieto: etunimi.sukunimi@vm.fi

www.vm.fi

Valtiovarainministeriön viestintä

vm-viestinta@vm.fi

Mediapalvelunumero (arkisin 8–16) 02955 30500

